

vzamejo za tako izpremembo drž. šolskega zakona.

Na današnji dan, ko zborujemo tukaj v Mariboru, se slavi v Krapini Gajeva slavnost. „Zaveza“ je poslala na to slavnost brzojavno pozdravilo.

Težak je položaj učiteljstva. Z vseh strani pritiskajo nanje sovražniki, ki mu hočejo moralno in materialno škodovati. Učiteljstvo mora delati na vse strani, da se ohrani. Zato je res žrtev, kar daje učiteljstvo za svoje organizacije — a da vse to žrtvuje sebi v korist, to mu je v zadoščenje.

Zato je pa lahko naša organizacija, ki je zgrajena na naših žrtvah, nam samim v ponos, kakor bodi sovražniku v dokaz, da ne bo nobeno nasilje razbilo naših vrst!

S to ponosno zavestjo stopajmo veseljejši in pravičnejši bodočnosti nasproti! (Ploskanje.)

Predsednik: Otvorjam debato.

Tov. Dimnik: Kar se tiče društva v pomoč obolelim učiteljem in učiteljicam, nisem tega mnenja, kakor pravi poročilo. Predlagam, da se v okrilju „Zaveze“ ustanovi tak odsek in se naj vanj izvolijo tovariši: Križman, Gnus in Dimnik. (Sprejeto.)

Tov. Pulko kritikuje napade na učiteljstvo v knjigah Dr. sv. Mohorja. (Glej lanske „Večernice“.) Učiteljstvo naj vzame ta večna srmočenja na zunanje in naj po tem uravnava svoje ravnanja nasproti tej družbi. Podpira naj knjige, ki so šoli in učiteljstvu prijazne.

Tov. Strelec pravi, naj se vedno poudarja zahteva po izenačenju učit. plač z 11. do 8. činovnim razredom državnih uradnikov. Tak zakon so sklenili v Bukovini, in ta zakon je sedaj sankcioniran — torej je led prebit!

„Učiteljski Tovariš“

Upravnik tov. Andrej Rapè poroča:

Letošnje moje poročilo bo krajše kakor je bilo lansko leto. Tudi upam, da ne bo debat o tej ali oni premembi našega stanovskega glasila, zakaj pohvaliti moram tovariše, da so se zbudili iz mrtvila in posegli v svoje žepe tako, da je danes gromotni položaj lista relativno dober. (Odobranje.) Ako še ostali dolžniki posnemajo te, ki so se odzvali v letu 1908., potem bo upravnništvo v prihodnjem letu lahko poročalo o dobičku ali vsaj ne o kakem primanjkljaju. (Dobro.) Mislim, če so eni, ki živijo v isti mizeriji, kakor tisti, ki se ne zmenijo za svoje obveznosti napram „U. T.“, lahko poravnali svoje, takisto store v kratkem to tudi ti. Listovo upravnništvo bi še od naročnikov imelo terjati skoro 6000 K (lansko leto okolo 13.000 K); neplačanih inseratov pa je bilo koncem leta okolo 4000 K. Vseh terjatev je skoro 10.000 K. Ako bi se poravnala vsa ta vsota, bi bil „Tovariš“ namah brez dolga v tiskarni, ki znaša danes, ko je preteklo že nad polovico leta 1909., okolo 6000 K, in bi imel še prebitka okolo 4000 K. Omeniti mi je še, da je veliko pripomogel k temu stanju ukrep, da izhaja „Tovariš“ kar največkrat mogoče brez priloge. Upam, da se strinjate tovariši s tem, zakaj če ima celo prilogo, stane to upravnništvo vsak teden nad 100 K več.

List se tiska sedaj v 1400 izvodih in ima naročnikov na Kranjskem 511, na Štajerskem 376, na Primorskem in v Istri 230, na Koroškem 13, na Hrvaškem 11, na Češkem 13, v Bolgariji 1, v Srbiji 4, na Ogrskem 2, na Niževavstrijskem 19, v Galiciji 2, na Moravskem 5, v Bosni 3 in v Dalmaciji 3. (Skupaj 1191.) Med temi je seveda nekaj brezplačnih izvodov in v zameno. — Učiteljski ljubljanski dobivajo po 100, v Mariboru po 10, v Kopru po 20 in v Celovcu po 5 brezplačnih izvodov. V poslovnem letu 1908. je priraslo skoro 200 naročnikov.

Končno še nekaj! Tovariše, ki so še na dolgu, vljudno prosim, naj poravnajo svoje obveznosti. Znamke za terjatva pisma stanejo. Morda bi ganilo tudi koga, če povem, da je terjatje upravnistvu tako neljubo, da bi rajši držal klofuto kot pisal terjatno pismo. Tisti, ki sem jih terjat morda precej strogo, pa naj mi oprostite; saj vedo, da sem storil samo svojo dolžnost.

Omenjam še, da bi prihodnje leto ne bilo poročilo tako ugodno, če se še ostali ne odzovejo, zakaj list je plačati za vsako številko in za vsa leta, torej se dolg vedno množi, če upravnništvo nima denarja, da bi sproti pokrivalo stroške.

Poročilo se odobri, ko se še sprejme Peskov nasvet, da je tudi dolg lahko odplačevati potem socialnih odsekov.

Račun „Popotnika“ za leto 1908.

Upravnik tov. Fr. Luznar poroča račun. (Glej med inserati.)

Račun „Zvončka“ za leto 1908.

Upravnik tov. L. Jelenec poroča račun. (Glej med inserati.)

Račun „Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev“ v letu 1908.

Blagajnik tov. Fr. Luznar poroča račun. (Glej med inserati.)

Razvije se debata. Vanjo posežejo tovariši: Toman, Fr. Brinar, Petrič, Črnagoj in Pulko. Naposled obvelja Črnagojev predlog: V bodoče naj se prijavijo vsi računi 14 dni pred skupščino v „Učit. Tovarišu“, za skupščinarje pa se naj napravijo ponatiski.

Poročilo pregledovalcev računov in volitev novih.

V imenu pregledovalcev računov poroča tov. A. Germek (Trst), ki pravi, da so vsi računi in knjige v najlepšem redu. Predlaga absolutorij blagajniku in listom. (Sprejeto.)

Na predlog tov. Vilka Rusa se izvolijo dasedanji pregledovalci računov, ki so tovariši: Anton Germek, Ferdo Juvánek in Karel Kveder.

Določilo doneskov.

Blagajnik Fr. Luznar predlaga, da se plača tudi vnaprej od vsakega pravega člana po 1 K, od podpornih članov pa nič. — Na vprašanje tov. Rajšpa, za kake člane je smatrati prov. učitelje, odgovori predsednik, da za prave. Tov. Janko Toman govori po naročilu svojega okr. društva za znižanje članarine, takisto tov. Ivan Petrič tudi v imenu svojega društva. Pri glasovanju obvelja poročevalčev predlog.

Prihodnja skupščina.

Na predlog tov. A. Grmeka (Trst) sklene delegacija, da se vrši XXII. skupščina prihodnje leto meseca avgusta tikoma pred kongresom slovanskega učiteljstva v Krakovem.

Volitve.

Volitve vodstva — po novih pravilih za tri leta — se izvrše po listkih.

Pred volitvijo poroča predsednik, da doseđanji tajnik, tov. Dragotin Česnik, zaradi obilice drugih poslov ne more več sprejeti zopetne izvolitve. — Delegacija mu izreče zahvalo in priznanje za mnogoletno požrtvovalno in nesebično delovanje.

V vodstvo so voljeni: predsednik L. Jelenec (burno odobravanje in ovacija), tajnik Andrej Rapè, blagajnik Fran Luznar.

Volitve upravnih odbornikov se izvrše z vzklikom, in sicer so voljeni za Štajersko: Jos. Mešiček, Anton Gnus in Ignacij Šijanec; za Primorsko: Ignacij Križman, Anton Berginec in I. Sabadinova; za Kranjsko: Jakob Dimnik, Ivan Šega in Vilibald Rus.

Predlogi in nasveti.

Tov. E. Gangl poroča o seji odbora „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“. Delegacija vzame poročilo z odobravanjem na znanje.

Isti govornik sporoči delegaciji resolucije, sprejete na abiturientskem sestanku abiturientov in abiturientk vseh slovenskih učiteljskih, ki se je vršil dne 1. avgusta 1909 v Mestnem domu v Ljubljani in kjer je Gangl zastopal „Zavezo“.

Resolucije se glase:

Učiteljski abiturienti, zbrani na sestanku dne 1. avgusta t. l. v Mestnem domu v Ljubljani,

1. so, pregledavši učiteljske organizacije, spoznali nujno potrebo, da „Zaveza avstr. jugosl. učit. dr.“ intenzivneje seznanja svoj naraščaj s teženjami stanu kakor organizacije same;

2. so uvideli nujno potrebo, da se okr. učiteljska društva pospešujejo v toliko, da se bodo redno prednašala mesečna predavanja, in sicer ne samo z ozirom na stanovska vprašanja, temveč na splošna življenska vprašanja, v kar naj „Zaveza“ posreduje za pridobitev predavateljev;

3. so spoznali nujno potrebo, da prične „Z. avstr. jel. uč. dr.“ kar najodločneje delovati na to, da bo stik učiteljstva z učiteljskimi v onih krajih, kjer so slov. učiteljska, kar možno najtesnejši in da skrb i učiteljstvo tamošnjega kraja, da se prirejajo temu dijaštvu znanstvena predavanja, da se tako izpopolni šolska izobrazba, in seznaniti učiteljstvo z vsemi aktualnimi vprašanji življenja;

4. so razpravljali o razmerah na koprskem učiteljskem in so spoznali nujno potrebo, da se odpomore neznosnim razmeram in stanju koprskih učiteljskih s tem, da se sedež učiteljskega nemudoma premesti iz Kopra v Gorico; t. j. moški oddelk, in to iz vzroka, da se razširi duševno obzorje in se mu da več prilike za izobrazbo, nego jo ima dosedaj. „Zavezo“ se pa naprosi, da ukrene vse potrebno v dosego teh smotrov.

Resolucije vzame delegacija z odobravanjem na znanje.

Tov. Pesek govori v smislu svojega članka v 32. številu našega lista ter stavi predlog, da se pozivlja učiteljstvo, naj v 5 letih plača 60 K za obrambni sklad Družbe sv. Cirila in Metoda. (Sprejeto.)

Tov. Bertok govori o klerikalizmu v Istri ter izreka ogorčenje proti onim učiteljem, ki kažejo dvojno lice.

Predsednik zaključuje zborovanje delegacije ob pol 8. uri zvečer.

Koncert.

Po delegacijskem zborovanju se je napolnil obširni restavracijski vrt v „Narodnem domu“ z domačimi in tujimi gosti, učiteljstvom in drugim občinstvom, ki je prihitelo na koncert „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. O koncertu samem poročamo prihodnjič.

Sedeži v dvorani so bili do zadnjega razprodani nabralo se je tudi na galeriji in v dvorani na stojišču vse polno občinstva, tako da moremo reči, da je koncert tudi v tem oziru sijajno uspel. Po koncertu se je razvila v dvorani in na vrtu nepriljena prijateljska zabava. V sijajno razsvetljeni veliki dvorani pa se je vrtel mladi svet ob zvokih mariborske veteranske godbe. Pohvalno je treba omeniti, da so na koncert poslali vsi večji spodnještajerski kraji poleg učiteljstva še tudi druge zastopnike, da pokažejo tako važnemu činitelju kakor je učiteljstvo v narodnem, političnem in kulturnem življenju, svoje simpatije.

Glavno zborovanje.

Glavno zborovanje se je začelo dne 16. t. m. ob 10. dopoldne v veliki dvorani „Narodnega doma“. Navzočih je bilo 600 oseb. Veličasten, dvigajoč pogled po dvorani in galeriji: sami zavedni tovariši, same zavedne tovarišice, obdani z vencem odličnih svojih prijateljev.

Z mirno, imponujočo resnobo otvori predsednik L. Jelenec veličasten zbor. S prepričevalno besedo razvija svoje misli. Burno mu ploska skupščina.

Za Čehe govori Černý, za Poljake Nowak, za Moravane Hejný, za mariborsko Slovenec dr. Vl. Serneč, imenom izvrš. odbora narodne stranke na Štajerskem dr. Vekoslav Kukevec, imenom kranjske napr. stranke dr. G. Žerjav, pozdrave Rusov sporoča tov. Mehletova, za Zvezo nar. društev Pesek, za nar. radikalno dijaštvo cand. iur. Weixl.

Slavnostna referata sta imela dr. Pivko in Gangl, ki sta bila sprejeta z velikanskim aplavzom. Glavno zborovanje je trajalo do ene ure. — Po zborovanju je bil banket. O vsem tem poročamo prihodnjič natančneje.

Tovariši abiturienti!

Bliža se čas, ko boste prosili za učna mesta na Kranjskem. Vem, da marsikdo želi ostati v svoji domači deželi, dasiravno sliši dan na dan, kako slabo se godi učiteljstvu. Že dlje časa služim v tej kronovi, ki je na žalost cele države in „kjer bratroljublja so strti altarji“ in vsako leto se spominjam v tem času mladih tovarišev, ki silijo in prosijo za mesta, na katerih gotovo ne bodo srečni,

Od tedna do tedna pričakujem, da se oglasi kak starejši tovariš v našem listu in posvari mlade tovariše pred to deželo Liliputancev.

Ker ni glasu, vas tem potom svarim jaz in prosim: Ne na Kranjsko! Bojkotirajte to

deželo, ki je po svojih ljudskih zastopnikih do največjih krivic sovražna šoli in učiteljstvu. Do našega dež. šol. sveta nima noben učitelj več zaupanja, tudi najčistejši ne! Ta oblast je zmožna storiti vse, da koga uniči in ne pozna ne cerkvenih ne državnih postav.

Učiteljstvo ji je politični sovražnik, ki ga je treba vključiti Kristovim naukom in vključiti državnemu zakonu, da je vsak državljani lahko svobodnega političnega prepričanja, uničiti. — Tudi kdor čuti v sebi moč, da bo lahko vse to potrpel in se protivil krivicam, naj si le misli: Krivično in zahrbtno orožje premaga največjega junaka.

Povem vsem že naprej, da s temi ciganskimi plačami ne boste nikoli in nikjer izhajali. Kdor nima vsako leto od doma par stotakov, naj računa kar naprej z dolgovi. A ko boste uvideli, da se mučite zastoj in vam drugi še podirajo, kar vi zidate — potem ste z zadovoljnostjo in s srečo pri kraju.

Pojdite na Štajersko, Goriško ali tudi na Koroško, magari v Abesinijo ali kam drugam — le na Kranjsko ne! Naj vas ne motijo razne obljube ali upanje, da se razmere izboljšajo! Če se par let ne oglasi skoro noben prosilec za Kranjsko, potem se zna kaj izpremeniti, a dokler bodo videli, da dobivajo dosti krme, se bodo še veselili svojega nečloveškega delovanja. Le v nesrečo ne!

V vsakem drugem stanu boste imeli mirnejše življenje kot pri nas. Koliko učiteljskih gre dandanes v druge stanove, n. pr. k vojakom, k pošti, železnici itd. Išcite si sreče kjerkoli, povsod jo boste našli prej kot v našem stanu; krive so vsega tega naše „krščanske“ razmere.

Badoveden sem in pazil bom, koliko odmeva bodo našle te dobromislele vrstice. Če dosežejo svoj namen, jih bom vesel jaz in blagorovali jih boste tudi vi.

Podpisal bi se s polnim imenom, a vem, da bi me naš pravicoljubni dež. šol. svet nagradil za to s kako občutljivo kaznijo.

Dobro želeč tovariš.

Klerikalizem in šolstvo.

Da se pri nas za šolstvo prav nič ne stori, je že stara stvar. Glavna ovira temu je satanski klerikalizem. Le nekaj primerov: V nekem kraju je bilo vse prebivalstvo za to, da se zida prepotrebna šola. Kmalu nato pa je bilo v „Domoljubu“, da šole najmanj deset let še ni treba in da so stroški preogromni. Ljudstvo je takoj soglašalo s tem, ker je vedelo, da so „gospod božji poslanec“ to pisali. In ostalo je vse pri starem, zakaj „gospod so pisali“ in „božja beseda“ se mora poslušati.

Sploh kjer gre za razširjenje „kake šole“, imajo glavno besedo „gospodje“. Boje se namreč — pouka. Kakor naraste šola za en razred, je več ur veronauka — plače pa nič več. In to je hudo.

Pa tudi to je: Šola stane denar in lahko bi se „ofrom“ kaj poznalo. Kam gredo vsi ti „ofri“, se ne ve, ker ni nikjer kontrole. Vem za slučaj, ko je zmanjkalo nekaj precej cerkvenega denarja in župnik, ki je odšel od tam, ga je kar na tihem vrnil, ko se je prišlo na sled „primanjkljaju“. Vsi ljudje dotične fare vedo to — pa seveda o „gospodih“ se mora molčati.

Kako daleč smrdi gnoloba naših ljudsko-šolskih razmer se vidi iz tega: V nekem zasedanju državnega zbora je poslanec Ignacij Žitnik na dolgo in široko govoril v zbornici o slovenskem vseučilišču v Ljubljani. Neki poslanec — Nemec — menda prav tam z Gor. Avstrijskega, pa je rekel vmes nekake tako: „Vi Slovenci, skrbite najprej za ljudsko šolstvo, potem šele govorite o vseučilišču“.

To je stalo tudi v „Slovencu“. Rekel bi še marsikaj k tem besedam — a vem, „kdor zaničuje se sam...“

Resnicoljub.

Razliti žolč.

Zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi: Terseglavu se je razlil žolč! — Čital je Ganglove resolucije z naše skupščine v Mariboru, potem je pa napisal v „Slovencu“ v tvek to-le grozovito reč, ki jo ponatiskujemo vsem pobožnim ljudem v pouk in zabavo: „Puščoba in žalost se te dni vlačijo po Mariboru — brez običajne